

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

LUTY 2024

WYBORY PREZYDENCKIE W INDONEZJI

W lutym odbyły się wybory w Indonezji, które zostały przeprowadzone na ponad 6 tys. zamieszkałych wysp w trzech strefach czasowych. O skali przedsięwzięcia może świadczyć fakt, że spośród populacji liczącej 277 mln ludzi, uprawnionych do głosowania było około 205 mln obywateli, dla których przygotowano ponad 820 tys. komisji wyborczych. Według wstępnych wyników, spośród trzech kandydatów nowym prezydentem Indonezji zostanie dotychczasowy minister obrony – Prabowo Subianto, który zawdzięcza swój sukces nieformalnemu poparciu ze strony urzędującego prezydenta Joko Widodo.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 lutego: Filipiny zamierzają zakupić okręty podwodne w ramach planu modernizacji sił zbrojnych. Rzecznik filipińskiej marynarki wojennej Roy Trinidad poinformował, że w ramach zatwierdzonego przez prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. trzeciego etapu modernizacji sił zbrojnych zostaną zakupione łodzie podwodne. Na chwilę obecną nie podano dokładnej liczby okrętów, ale potwierdzono, iż będzie ich zdecydowanie więcej niż jedna jednostka. Swoje zainteresowanie dostarczeniem okrętów podwodnych wyraziły już takie państwa jak Francja, Hiszpania, Korea Południowa i Włochy.

2 lutego: aktywiści w Tajlandii złożyli petycję w sprawie dożywotniego zakazu pełnienia działalności politycznej dla członków partii Krok Naprzód (Move Forward Party). Do komisji do spraw zwalczania korupcji wpłynęły skargi, w których domaga się nałożenia zakazu pełnienia działalności politycznej na 44 członków partii Krok Naprzód z uwagi na naruszenie przez nich etyki poprzez wspieranie planu reformy art. 112 kodeksu karnego. Artykuł penalizuje obrazę monarchii karą pozbawienia wolności do 15 lat. Pod koniec stycznia Trybunał Konstytucyjny orzekł, że partia Krok Naprzód musi zrezygnować z tego postulatu, ale grupa aktywistów domaga się dalszych reperkusji pod adresem partii politycznej, która zdobyła największą liczbę głosów w ubiegłorocznych wyborach.

2 lutego: ponad 100 emigrantów z Birmy uciekło z ośrodka detencyjnego w Malezji. Dyrektor departamentu imigracji Ruslin Jusoh poinformował, że łącznie

131 birmańskich uchodźców uciekło z ośrodka detencyjnego Bidor w zachodnim stanie Perak. Wśród nich 115 osób jest przedstawicielami muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingja, natomiast pozostałe osoby są przedstawicielami innych grup etnicznych. Jeden z uciekinierów zginął w wypadku drogowym w wyniku potrącenia przez samochód. Do operacji poszukiwawczej zmobilizowano 275 pracowników różnych malezyjskich agencji rządowych.

2 lutego: sojusz polityczny pomiędzy rodami Marcosów i Duterte zmierza ku upadkowi. Sojusz pomiędzy dwiema najbardziej wpływowymi rodzinami na Filipinach umożliwił wygraną w wyborach z 2022 r. Ferdinanda Marcosa Jr. na stanowiska prezydenta oraz Sary Duterte na wiceprezydent. Niemniej jednak ostatnie miesiące świadczą o narastających antagonizmach pomiędzy przedstawicielami dwóch rodów. Ferdinand Marcos Jr. oraz Rodrigo Duterte wymienili się oskarżeniami dotyczącymi stosowania narkotyków. Ponadto syn byłego prezydenta - Sebastian Duterte, który sprawuje obecnie funkcję burmistrza Davao wezwał prezydenta Marcosa do rezygnacji. Zarzucił mu prowadzenie błędnej polityki, krytykując między innymi wzmocnienie relacji ze Stanami Zjednoczonymi, co jego zdaniem „zagroza życiu niewinnych Filipińczyków”. Na chwilę obecną prezydent Marcos Jr. bagatelizuje prognozy o rozpadzie sojuszu, argumentując, że współpraca z Sarą Duterte nadal przebiega bardzo dobrze. Większość filipińskich analityków przewiduje jednak rozłam w relacjach Marcos-Duterte, który może doprowadzić do wewnętrznej destabilizacji państwa. Wiele wskazuje na to, że rodzina Duterte już przygotowuje się do wyborów prezydenckich w 2028 r., ponieważ według ostatnich sondaży obecna wiceprezydent Sara Duterte może liczyć na największe poparcie społeczne w kolejnych wyborach.

4 lutego: część birmańskich uciekinierów z ośrodka imigracyjnego w Malezji zostało schwytanych. Malezyjska policja poinformowała o aresztowaniu 51 uciekinierów z ośrodka imigracyjnego Bidor. Wszystko wskazuje na to, że pozostałe 79 osób ukrywa się w dżungli oraz w wioskach Tapah i Bidor.

4 lutego: malezyjska agencja ds. egzekwowania prawa morskiego (Malaysian Maritime Enforcement Agency, MMEA) zatrzymała dwa wietnamskie statki rybackie. Nowy przybrzeżny statek patrolowy, który rozpoczął działania w ramach MMEA w styczniu bieżącego roku wziął udział w pierwszym skutecznym zatrzymaniu dwóch wietnamskich statków rybackich prowadzących nielegalne połowy w odległości około 210 mil morskich na północny zachód od Mukah. Na chwilę obecną łącznie pięć statków MMEA patroluje wody Morza Południowochińskiego u wybrzeży Sarawak i Sabah.

5 lutego: filipińska straż przybrzeżna zaprosiła swoich wietnamskich odpowiedników do udziału w ćwiczeniach Marpolex. W ramach kontynuacji

zacieśniania współpracy strona filipińska zaprosiła wietnamską straż przybrzeżną do udziału w ćwiczeniach dotyczących przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska morskiego (marine pollution exercise, Marpolex). Inicjatywa z udziałem indonezyjskiej i japońskiej straży przybrzeżnej ma się odbyć pod koniec czerwca bieżącego roku. Oprócz formacji wietnamskiej w planach jest także zaproszenie straży przybrzeżnych ze Stanów Zjednoczonych oraz Korei Południowej. Ćwiczenia Marpolex organizowane są co dwa lata od 1986 r. w odpowiedzi na wyciek ropy, który przyczynił się do zniszczenia naturalnego środowiska morskiego. W tegorocznej edycji ma wziąć udział pięć statków filipińskich, dwa indonezyjskie oraz jeden japoński.

5 lutego: według najnowszego sondażu większość Filipińczyków jest usatysfakcjonowana polityką prowadzoną przez administrację Ferdinanda Marcosa Jr. Według sondażu przeprowadzonego przez OCTA Research w grudniu 2023 r. na grupie 1200 respondentów, 59% badanych wyraziło poparcie dla polityki filipińskiego rządu. Odnotowano tym samym wzrost poparcia o 3% w porównaniu do badań z października 2022 r. Na uwagę zasługuje jednocześnie wzrost o jeden punkt procentowy osób niezadowolonych z polityki rządu z 13% do 14%. Z kolei odsetek osób niezdecydowanych zmniejszył się z 30% do 24%. Największe zadowolenie z działań administracji prezydenta Marcosa Jr. odnotowano w Regionie stołecznym Filipin oraz Visayas (71%), podczas gdy najmniejsze w Balance Luzon (53%).

5 lutego: minister obrony Filipin zapowiedział ściśle egzekwowanie suwerenności kraju w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez byłego prezydenta Filipin. Pod koniec stycznia bieżącego roku Rodrigo Duterte wezwał do dążenia do niepodległości swojej rodzinnej wyspy Mindanao na południu Filipin. Postulat byłego prezydenta jest jedną z wielu oznak napięć pomiędzy rodem Duterte a rodziną Marcosów. Minister obrony Gilberto Teodoro wyraźnie podkreślił, że ministerstwo obrony będzie stać na straży suwerenności i integralności terytorialnej państwa, zgodnie z zapisami konstytucji. Minister powtórzył również zapowiedź doradcy do spraw bezpieczeństwa narodowego z czwartego lutego, iż rząd nie zawaha się użyć siły do powstrzymania wszelkich działań prowadzących do zaburzenia integralności Filipin.

6 lutego: Tajlandia zapowiedziała realizację nowej inicjatywy humanitarnej, mającej na celu ułatwienie dialogu pomiędzy skonfliktowanymi stronami w Birmie. Tajski rząd zapowiedział utworzenie pod koniec lutego bieżącego roku bezpiecznej strefy humanitarnej w pobliżu przejścia granicznego Mae Sot-Myawaddy, gdzie Czerwony Krzyż z Tajlandii oraz Birmy będzie dostarczał żywność i środki medyczne lokalnej społeczności oraz 20 tys. osób przesiedlonych w wyniku starć zbrojnych w Birmie. Nowa inicjatywa ma wesprzeć działania ASEAN zorientowane na stabilizacji sytuacji wewnętrznej

w Birmie, które do tej pory okazały się nieskuteczne. Plan uzyskał poparcie ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich ASEAN podczas styczniowego szczytu w Laosie.

7 lutego: Kambodża i Tajlandia zgodziły się na podniesienie rangi stosunków dwustronnych do partnerstwa strategicznego. Podczas wizyty premiera Kambodży Hun Maneta w Tajlandii doszło do spotkania z premierem Sretthą Thavisinem. Szefowie rządów obu państw zgodzili się na podniesienie rangi stosunków dwustronnych z „Partnerstwa na rzecz Pokoju i Dobrobytu (Partnership for Peace and Prosperity)” do strategicznego partnerstwa. Ponadto doszło do podpisania pięciu protokołów ustaleń dotyczących współpracy w dziedzinie zmniejszania ryzyka klęsk żywiołowych i reagowania kryzysowego, współpracy w dziedzinie edukacji naukowo-technicznej, tranzytu towarów, współpracy pomiędzy kambodżańską izbą handlową a tajskim bankiem eksportowo-importowym, a także współpracy pomiędzy izbami handlowymi obu państw. Nowe porozumienia mają wesprzeć plany związane ze zwiększeniem dwustronnej wymiany handlowej między państwami z 224,5 mln USD w 2023 r. do 421 mln USD. Obie strony zapowiedziały również rozpoczęcie rozmów na temat wspólnej eksploracji surowców naturalnych na spornym obszarze Zatoki Tajlandzkiej. Na uwagę zasługuje polityczny gest rządu Tajlandii, który na kilka dni przed wizytą Hun Maneta zdecydował się na aresztowanie trzech aktywistów i ich rodzin, krytycznych wobec kambodżańskiego rządu. Według grup walczących o prawa człowieka zatrzymane osoby były uznane przez ONZ za uchodźców. Hun Manet wyraził swoją wdzięczność premierowi Tajlandii za to, że nie pozwolił, aby jego przeciwnicy polityczni wykorzystali Tajlandię do ingerencji w wewnętrzne sprawy Kambodży.

8 lutego: Malezja oraz Tajlandia odnotowują wzrost zakażeń wirusem dengi. Ministerstwo zdrowia Malezji poinformowało o drastycznym wzroście liczby zakażeń wirusem dengi na początku 2024 r. w porównaniu do analogicznego okresu z roku poprzedniego. W ciągu pierwszych pięciu tygodni 2024 r. zarejestrowano 18 247 zakażeń, co stanowi wzrost o 65,6%. W całym kraju zidentyfikowano 180 punktów zapalnych choroby, z czego najwięcej (143) znajduje się w Selangor. Z kolei departament kontroli chorób Tajlandii poinformował o wzroście zakażeń wirusem dengi w styczniu 2024 r. o 91,25% w porównaniu do tego samego okresu z 2023 r. Wirusa zdiagnozowano u 8197 osób. Zdecydowana większość zakażonych to dzieci w wieku 5-14 lat i większość z nich pochodzi z południowych oraz centralnych prowincji kraju.

8 lutego: prezydent Filipin po raz pierwszy odniósł się do kontrowersyjnych wypowiedzi swojego poprzednika. Ferdinand Marcos Jr. stwierdził, że wezwanie Rodrigo Duterte do niepodległości dla Mindanao jest „konstytucyjną parodią (constitutional travesty)”, która „jest skazana na porażkę (doomed to

fail)". Postulat byłego prezydenta jest przejawem rozłamu w relacjach pomiędzy rodziną Duterte i Marcosów, co budzi poważne wątpliwości dotyczące stabilności sytuacji wewnętrznej na Filipinach. Administracja prezydenta Marcosa Jr. jednoznacznie dała jednak do zrozumienia, że separacja Mindanao od Filipin jest niezgodna z konstytucją, a wszelkie działania w tym kierunku spotkają się ze zdecydowaną odpowiedzią ze strony rządu oraz wojska.

11 lutego: birmański rząd wprowadził ustawę dotyczącą służby wojskowej.

Na mocy nowej ustawy wszyscy mężczyźni w wieku 18-35 lat oraz kobiety w wieku 18-27 lat muszą odbyć służbę wojskową przez co najmniej dwa lata. Projekt ustawy został przygotowany przez juntę w 2010 r., ale wtedy nie został wprowadzony w życie. Zdecydowany opór stawiany przez zbrojne ugrupowania mniejszości etnicznych oraz organizacji opozycyjnych wobec wojskowego rządu doprowadził do wdrożenia ustawy, która ma zwiększyć liczebność sił zbrojnych.

13 lutego: były premier Tajlandii znalazł się w grupie 930 więźniów w podeszłym wieku, którzy otrzymali zgodę na zwolnienie warunkowe z uwagi na zły stan zdrowia. Thaksin Shinawatra został skazany na karę ośmiu lat pozbawienia wolności, ale w wyniku częściowego ułaskawienia przez króla Tajlandii jego wyrok został skrócony do jednego roku więzienia. Od początku odbywania kary były premier przebywał na oddziale szpitalnym z uwagi na zły stan zdrowia. Obecny premier Srettha Thavisin poinformował o podjęciu decyzji o zwolnieniu warunkowym Thaksina Shinawatry po sześciu miesiącach odbywania kary, co jego zdaniem jest zgodne z przepisami wydziału więziennictwa. Premier Thavisin podkreślił, że w trakcie sprawowania funkcji szefa rządu, Shinawatra zrobił bardzo dużo dobrego dla kraju. Warto zaznaczyć, że mimo zwolnienia warunkowego, były premier może zostać ponownie zatrzymany, ponieważ prokuratura rozważa postawienie mu nowych zarzutów dotyczących obrazy monarchii, której miał się dopuścić podczas wywiadu udzielonego w 2015 r.

13 lutego: Japonia zapowiedziała wsparcie czterech państw członkowskich ASEAN przy podniesieniu zdolności w obszarach morskich. Japonia jest w trakcie opracowywania 10-letniego planu pomocy dla Filipin, Indonezji, Malezji i Wietnamu, który ma doprowadzić do wzmocnienia zdolności tych państw z zakresu operacji prowadzonych na obszarach morskich, ze szczególnym uwzględnieniem Morza Południowochińskiego. W planach jest rozszerzenie inicjatywy o Sri Lankę, biorąc pod uwagę strategiczne położenie tego państwa na Oceanie indyjskim. Szczegóły projektu są opracowywane przez Japońską Agencję Współpracy Międzynarodowej i najprawdopodobniej zostaną przedstawione w marcu 2025 r., ale według wstępnych informacji za jego pośrednictwem państwa Azji Południowo-Wschodniej mają otrzymać niezbędny sprzęt, między innymi statki patrolowe, drony, samoloty zwiadowcze i systemy radarowe. Część państw

otrzymała już wsparcie ze strony Japonii w ramach oficjalnej pomocy z zakresu bezpieczeństwa (Official Security Assistance, OSA). Podczas wizyty premiera Kishidy Fumio na Filipinach z listopada ubiegłego roku podpisano umowę w sprawie dotacji 4 mln USD na zakup systemu radarowego do monitorowania wybrzeża. Z kolei na marginesie specjalnego szczytu ASEAN-Japonia premierzy Japonii i Malezji podpisali umowę o wartości 2,6 mln USD, na mocy której Tokio ma zapewnić sprzęt i łodzie ratunkowe.

14 lutego: były minister obrony Indonezji zwyciężył w wyborach prezydenckich. Według wstępnych wyników wyborów w Indonezji, Prabowo Subianto wygrał wybory prezydenckie już w pierwszej tuż zdobywając niemal 60% głosów. Swój sukces zawdzięcza jednak w dużym stopniu nieoficjalnemu poparciu ze strony urzędującego prezydenta Joko Widodo, albowiem wspólnie z Prabowo Subianto na stanowisko wiceprezydenta wystartował jego najstarszy syn - Gibran Rakabuming Raka. Ponadto sztab wyborczy byłego ministra prowadził bardzo aktywną kampanię w mediach społecznościowych, skierowaną do młodego elektoratu, który nie był świadkiem działalności Subianto w okresie reżimu Suharto.

14 lutego: ASEAN i Indie zobowiązały się do wzmocnienia współpracy z zakresu bezpieczeństwa morskiego w regionie Indo-Pacyfiku. Sekretarz Generalny ASEAN dr Kao Kim Hourn w ramach swojej wizyty w Indiach spotkał się z ministrem spraw zagranicznych S. Jaishankarem, z którym omówił zagadnienia związane z zacieśnieniem współpracy morskiej oraz ekonomicznej w ramach planu wdrożenia partnerstwa ASEAN-Indie na rzecz pokoju, postępu i wspólnego dobrobytu.

15 lutego: modernizację lotniska w Manili o wartości 3 mld USD przeprowadzi filipińskie przedsiębiorstwo. W sierpniu 2023 r. rząd ogłosił przetarg na przebudowę lotniska Nunoy Aquino, która ma zwiększyć liczbę obsługiwanych pasażerów do 62 mln rocznie. Według wstępnych doniesień z pośród czterech oferentów największe szanse na podpisanie umowy miała indyjska firma GMR Group, ale ostatecznie kontrakt został przyznany konsorcjum pod przewodnictwem filipińskiej firmy San Miguel Corp. przy współpracy z południowokoreańskim przedsiębiorstwem Incheon International Airport Corp.

15 lutego: Filipiny wzmacniają swoją obecność na Morzu Południowochińskim poprzez wdrożenie do służby zmodernizowanej jednostki marynarki wojennej. Statek BRP Emilio Jacinto (PS35) rozpoczął służbę w ramach Zachodnich Sił Marynarki Wojennej (Naval Forces West, NFW) na Palawanie. 42-letni statek typu Jacinto przeszedł gruntowny proces modernizacji, a jego głównym zadaniem będzie ochrona suwerenności kraju w zachodniej części Morza Południowochińskiego.

15 lutego: Filipiny przygotowują się do największej w historii edycji manewrów wojskowych Combined Arms Training Exercise (Catex). W zaplanowanych na marzec ćwiczeniach Catax ma wziąć udział 4-5 tys. żołnierzy z jednostek wojskowych z Visayas i Mindanao. Zwiększenie skali inicjatywy jest wynikiem decyzji o reorientacji priorytetów sił zbrojnych z zagrożeń wewnętrznych na zagrożenia zewnętrzne. Scenariusze wykonywanych ćwiczeń również będą skupiały się przede wszystkim na zagrożeniach wewnętrznych, aby wzmocnić zdolności wojskowe w ich przeciwdziałaniu.

16 lutego: Singapur podpisał list intencyjny z Indonezją w sprawie wspólnej sekwestracji dwutlenku węgla (Carbon capture and storage, CCS). Na mocy nowego porozumienia oba państwa utworzą grupę roboczą, której celem będzie wypracowanie ram prawnych dla współpracy w sprawie transgranicznego transportu i składowania dwutlenku węgla. Na początku roku indonezyjski rząd przyjął rozporządzenie prezydenta zezwalające przedsiębiorstwom na alokację 30% swoich zdolności magazynowania importowanego dwutlenku węgla. Według części analityków CCS to kosztowana i niesprawdzona technologia, ale rząd w Dżakarcie będzie dążył do osiągnięcia pozycji lidera z zakresu składowania dwutlenku węgla w regionie. W tym celu zostanie wykorzystana pojemność magazynowa wynosząca 400 gigaton w postaci wyeksploatowanych złóż ropy i gazu, a także solankowych poziomów wodonośnych.

16 lutego: Laos zatwierdził budowę największej elektrowni wiatrowej w kraju o mocy 1200 MW. Rząd Laosu podpisał porozumienie z Savan Vayu Renewable Energy Co., Ltd. (SVARE) w sprawie budowy elektrowni wiatrowej na obszarze Lako Focus Area w dystrykcie Sepon w prowincji Savannakhet o wartości 2 mld USD. Projekt będzie zrealizowany przy współpracy z Wietnamem na podstawie protokołu ustaleń o współpracy energetycznej podpisanego w 2016 r. oraz umowy o współpracy energetycznej z 2019 r. Nadwyżka energii wyprodukowanej przez elektrownię oddaloną o około 400 km od stolicy Laosu będzie eksportowana do Wietnamu. Według wstępnych analiz projekt powinien zostać zrealizowany na początku 2026 r.

19 lutego: Indie są zainteresowane udziałem w procesie modernizacji filipińskich sił zbrojnych. Przedstawiciele ponad 20 indyjskich firm z sektora zbrojeniowego (m.in. Hindustan Aeronautics Ltd., DCM Shriram Industries Ltd., Bharat Dynamics Ltd., Mahindra Emirates Vehicle Armouring oraz MKU Ltd.) złożyli wizytę na Filipinach, żeby przedstawić swoją ofertę platform obronnych, które mogłyby zostać zakupione przez rząd w Manili w ramach programu modernizacji sił zbrojnych Horyzont 3. Do tej pory Filipiny zakupiły od Indii w 2022 r. system rakiet manewrujących BrahMos. Wciąż jednak Manila może liczyć na linię kredytową w wysokości 100 mln USD, zaproponowaną przez indyjski rząd.

19 lutego: były premier Tajlandii został przesłuchany przez prokuraturę w sprawie zarzutów obrazy monarchii. Po zwolnieniu warunkowym z uwagi na wiek i zły stan zdrowia, do którego doszło 18 lutego, Thaksin Shinawatra spotkał się z prokuratorem w sprawie zarzutów obrazy majestatu monarchii. Były premier pojawił się na przesłuchaniu na wózku inwalidzkim oraz w ortezie na szyi, co ma świadczyć o jego złym stanie zdrowia. Zwolnienie warunkowe byłego premiera skazanego za nadużycie władzy spotkało się z krytyką części społeczeństwa oraz oskarżeniami o zbyt łagodne traktowanie polityka, którego rodzina założyła obecnie rządzącą w kraju partię Pheu Thai (Dla Tajów).

19 lutego: birmańska junta skazała na karę śmierci trzech generałów brygady. Trzech generałów brygady, w tym dowódca oddziałów stacjonujących w mieście Laukkai, zostało skazanych na śmierć po tym jak skapitulowali przed zbrojnymi ugrupowaniami mniejszości etnicznych działających w ramach Sojuszu Trzech Braterstw (Three Brotherhood Alliance). Kapitulacja kilkuset żołnierzy doprowadziła do utraty kontroli przez juntę nad miastem Laukkai w stanie Shan, położonym niedaleko granicy z Chinami. Trzech innych generałów brygady usłyszało wyroki dożywotniego pozbawienia wolności.

21 lutego: były premier Kambodży spotkał się z byłym premierem Tajlandii, który wyszedł na wolność w ramach zwolnienia warunkowego. Hun Sen spotkał się w Tajlandii z Thaksinem Shinawatrą, któremu udzielił schronienia, gdy ten udał się na przymusową emigrację. Ówczesny premier Kambodży mianował Shinawatrę specjalnym doradcą, a także umożliwił mu spotkania ze swoimi sojusznikami politycznymi na terytorium Kambodży. Działania Hun Sena spotkały się wtedy z krytyką, a przeciwnicy polityczni Thaksina oskarżali Hun Sena o ingerencję w wewnętrzne sprawy Tajlandii. Według doniesień na spotkaniu byłych liderów nie poruszano kwestii związanych z polityką, a sama wizyta była oznaką troski Hun Sena o stan zdrowia Thaksina Shinawatry.

21 lutego: Indonezja wprowadziła ulgi podatkowe, aby zwiększyć sprzedaż pojazdów elektrycznych. Indonezyjski rząd usunął podatek na towary luksusowe oraz podatek na towary importowane w przypadku zakupu pojazdów elektrycznych. Pierwsza ulga będzie obowiązywała do końca 2024 r., natomiast druga do końca 2025 r. Przedłużono również okres obowiązywania ulgi dotyczącej podatku od wartości dodanej (obniżenie z 11% do 1%), która wygasła wraz z końcem 2023 r. Zachęty mają doprowadzić do zwiększenia sprzedaży w Indonezji pojazdów elektrycznych, zarówno produkowanych w kraju jak i importowanych. Dodatkowo rząd chce zachęcić zagraniczne przedsiębiorstwa do inwestycji w Indonezji w sektorze pojazdów elektrycznych. Indonezja dąży do osiągnięcia produkcji 600 tys. pojazdów elektrycznych do 2030 r., czyli ponad 100 razy więcej niż liczba sprzedanych samochodów elektrycznych w pierwszej połowie 2023 r.

21 lutego: najmłodszy syn Hun Sena został mianowany na wicepremiera.

Zgromadzenie Narodowe jednomyślnie zagłosowało za mianowaniem ministra służby cywilnej – Hun Many’ego, na stanowisko wicepremiera. 41-letni Hun Many jest najmłodszym synem byłego premiera Hun Sena i bratem obecnego premiera Kambodży – Hun Maneta. Ten krok świadczy o tym, że Hun Sen dąży do konsolidacji władzy w kraju wokół swojej rodziny.

23 lutego: Wietnam planuje zwiększyć roczną produkcję wodoru do 100-500 tys. ton metrycznych.

Zgodnie z nową strategią rządu, która została przyjęta na początku lutego do 2030 r. Wietnam zamierza produkować 100-500 tys. ton metrycznych wodoru rocznie, natomiast do 2050 r. produkcja ma osiągnąć poziom 10-20 mln ton metrycznych. Strategia ma wesprzeć ekologiczne działania rządu związane osiągnięciem zerowej emisji szkodliwych gazów do 2050 r. Wodór pozyskiwany z wody za pomocą elektrolizy zasilanej energią z odnawialnych źródeł jest klasyfikowany jako „ekologiczny”, a w takiej postaci stanowi kluczowy element strategii dekarbonizacji przemysłu. Wietnam zamierza wykorzystywać wodór w transporcie, a także do produkcji nawozów, stali i cementu. Ponadto do 2050 r. wodór ma być wykorzystywany do produkcji 10% krajowego zapotrzebowania na energię elektryczną.

25 lutego: Kambodżańska Partia Ludowa zdobyła większość w senacie.

Zgodnie ze wstępnymi wynikami wyborów z 25 lutego, Kambodżańska Partia Ludowa uzyskała co najmniej 50 z 58 miejsc w senacie. Wśród zwycięzców znalazł się między innymi lider tego ugrupowania i były premier – Hun Sen. Oficjalne wyniki wyborów zostaną opublikowane przez komisję wyborczą w ciągu kilku najbliższych tygodni. W senacie Kambodży zasiadają łącznie 62 osoby, ale 58 senatorów jest wybieranych w wyborach, w których bierze udział 125 parlamentarzystów oraz 11 tys. samorządowców. Dodatkowo król Kambodży mianuje dwóch senatorów, a kolejnych dwóch Zgromadzenie Narodowe.

27 lutego: filipińska marynarka wojenna zapowiedziała włączenie w marcu do służby dwóch nowych statków przechwytyjących.

Rzecznik filipińskiej marynarki wojennej John Percie Alcos poinformował, że w marcu bieżącego roku do służby zostaną włączone dwa szybkie statki przechwytyjące, które będą wyposażone w izraelskie rakiety Sipke. Łącznie dziewięć statków zostało zamówionych jeszcze przez administrację prezydenta Rodrigo Duterte w ramach programu modernizacji sił zbrojnych Horizon 2. Informacja o przyznaniu kontraktu izraelskiej firmie Israel Shipyards o wartości ponad 178 mln USD została podana do wiadomości w styczniu 2021 r. Pierwsze dwa statki zostały dostarczone we wrześniu 2022 r. i włączone do służby w listopadzie tego samego roku. Kolejne dwie jednostki przekazano w kwietniu 2023 r., a miesiąc później zostały włączone do służby.

29 lutego: podczas oficjalnej wizyty prezydenta Filipin w Australii doszło do podpisania trzech porozumień. Ferdinand Marcos Jr. i premier Anthony Albanese podpisali trzy protokoły ustaleń, które dotyczą współpracy w dziedzinie morskiej, z zakresu cyberbezpieczeństwa, a także wdrożenia odpowiednich regulacji dotyczących praw konkurencji, co ma usprawnić współpracę ekonomiczną. W ramach pierwszego porozumienia oba państwa mają zacieśnić współpracę cywilno-wojskową z zakresu bezpieczeństwa oraz przestrzegania prawa międzynarodowego na obszarach morskich oraz wspólnie zadbać o skuteczną ochronę środowiska. Ponadto obie strony zobowiązały się do wymiany informacji o zagrożeniach cybernetycznych oraz promocji rozwiązań ułatwiających rozwój gospodarki cyfrowej. Z kolei ostatni protokół ustaleń ma posłużyć do ułatwienia współpracy ekonomicznej poprzez odpowiednie regulacje dotyczące fuzji i technik dochodzeniowych, które są istotne z perspektywy przepisów o konkurencji.

KOMENTARZ

14 lutego odbyły się wybory w Indonezji, które zostały przeprowadzone na ponad 6 tys. zamieszkałych wysp w trzech strefach czasowych. O skali przedsięwzięcia może świadczyć fakt, że spośród populacji liczącej 277 mln ludzi, uprawnionych do głosowania było około 205 mln obywateli, dla których przygotowano ponad 820 tys. komisji wyborczych. Warto zaznaczyć, iż dużą część wyborców stanowili przedstawiciele pokolenia Y (milenialsi) oraz Z (Gen Z). Przez okres zaledwie sześciu godzin Indonezyjczycy wybierali między innymi 575 parlamentarzystów oraz około 20 tys. reprezentantów władz lokalnych i regionalnych spośród ćwierć miliona kandydatów. Niemniej jednak największa uwaga była skupiona na wyborach prezydenckich, w których o najwyższe stanowisko w państwie konkurowało trzech polityków w parach z kandydatami na wiceprezydenta. Wśród nich znaleźli się były gubernator Dżakarty, 54-letni Anies Baswedan, dawny gubernator Jawy Środkowej, 55-letni Ganjar Pranowo, a także minister obrony, 72-letni Prabowo Subianto. Według wstępnych wyników nowym prezydentem Indonezji zostanie Prabowo Subianto, który dzięki nieoficjalnemu poparciu urzędującego prezydenta Joko Widodo zdobył niemal 60% głosów, co zapewniło mu zwycięstwo w pierwszej turze.

Prabowo Subianto rozpoczął swoją karierę polityczną od nieudanej próby uzyskania nominacji na kandydata na prezydenta ze ramienia partii politycznej

Golkar w wyborach z 2004 r. Sukcesy biznesowe pozwoliły mu jednak na zostanie współzałożycielem nowej partii politycznej - Gerindra. Zwiększenie aktywności politycznej doprowadziło do tego, że w 2009 r. wystartował w wyborach, ubiegając się o stanowisko wiceprezydenta Indonezji. Start w wyborach zakończył się jednak pierwszą znaczącą porażką. Pięć lat później Prabowo po raz drugi spróbował swoich sił w wielkiej polityce, ale tym razem ubiegał się o stanowisko prezydenta. Jego jedynym przeciwnikiem był Joko Widodo, któremu udzielił poparcia w 2012 r., kiedy ten ubiegał się o stanowisko gubernatora Dżakarty. Wtedy nie spodziewał się, że wzmacnia pozycję swojego przyszłego kontrkandydata w wyborach prezydenckich z 2014 r. Mimo ostrej krytyki pod adresem Widodo, którego przedstawiał jako marionetkę w rękach zagranicznych grup interesu, Prabowo przegrał wybory różnicą nieco ponad 6%. Nie chciał jednak pogodzić się z przegraną, dlatego zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą odnośnie podejrzenia oszustw wyborczych. Niemniej jednak trybunał odrzucił skargę, co przyczyniło się do *de facto* podwójnej porażki z Joko Widodo.

W trakcie swojej pierwszej kadencji prezydent Widodo utrzymywał wzrost gospodarczy kraju na poziomie 5% rocznie, a także przyczynił się do modernizacji infrastruktury Indonezji, na przykład poprzez budowę licznych lotnisk, portów i dróg. Wysokie poparcie dla urzędującego prezydenta nie zniechęciło Prabowo, aby w 2019 r. ponownie stanąć w szranki z Joko Widodo, który ubiegał się o drugą i jednocześnie ostatnią 5-letnią kadencję prezydenta Indonezji. Tym razem przedstawiciel ugrupowania Gerindra zwrócił się o poparcie do środowiska konserwatywnych muzułmanów, ale urzędujący prezydent zdobył większość głosów obywateli kraju, a jego przewaga była jeszcze większa od tej z 2014 r. Po ogłoszeniu wyników Prabowo oskarżył swojego oponenta o oszustwa wyborcze, co doprowadziło do wybuchu zamieszek w Dżakarcie, w wyniku których zginęło osiem osób. Dodatkowo zwrócił się w tej sprawie do Trybunału Konstytucyjnego, ale również i tym razem sędziowie podjęli decyzję na niekorzyść przegranego w wyborach. Mimo burzliwej relacji pomiędzy Joko Widodo a Prabowo Subianto, wkrótce po wyborach z 2019 r. prezydent Widodo mianował Prabowo Subianto na ministra obrony. W ten sposób wieloletni przeciwnicy stali się sojusznikami.

Zawiązanie sojuszu miało duży wpływ na tegoroczne wybory prezydenckie. Najlepiej o tym świadczy fakt, że Prabowo Subianto wystartował w wyborach wspólnie z najstarszym synem Joko Widodo - Gibranem Rakabumingiem Raką, który ubiegał się o stanowisko wiceprezydenta. Start w wyborach z Gibranem wiązał się z podjęciem ryzyka ze strony Subianto, ponieważ nie spełniał warunków umożliwiających mu ubieganie się o wiceprezydenturę. Zgodnie z indonezyjskim prawem wyborczym, aby wystartować w wyborach na wiceprezydenta trzeba mieć co najmniej 40 lat. Tymczasem syn prezydenta

Widodo ma 36 lat. Ostatecznie w październiku 2023 r. zgodę na udział Gibrana w wyborach udzielił Trybunał Konstytucyjny, przede wszystkim za sprawą decyzji przewodniczącego trybunału, którym jest mianowany przez Joko Widodo wujek Gibrana. Stwierdzono, iż osoby poniżej 40 roku życia mogą wystartować w wyborach, jeżeli piastowały wcześniej urząd obsadzany w ramach wyborów na szczeblu regionalnym. Z racji tego, że Gibran pełnił funkcję burmistrza Surakarty, spełniał nowe warunki formalne wskazane przez przewodniczącego trybunału. Decyzja Trybunału Konstytucyjnego wzbudziła wiele kontrowersji na wewnętrznej scenie politycznej Indonezji - głównie za sprawą jawnego konfliktu interesów - ale nie wpłynęły one na zmianę stanowiska w sprawie wyborów. Co prawda komisja do spraw etyki pozbawiła wujka Gibrana funkcji przewodniczącego, ale nadal pozostał sędzią.

Mimo tego, że prezydent Joko Widodo nigdy otwarcie nie wyraził poparcia dla kandydatury Prabowo Subianto, było oczywiste, że poprzez właśnie tego kandydata, ponieważ startuje w wyborach z jego synem. Miało to ogromne znaczenie, albowiem Joko Widodo jako prezydent cieszy się bardzo wysokim poparciem społecznym, sięgającym ponad 70%. Można się było spodziewać, że duża część zwolenników prezydenta Widodo zagłosuje na tandem Prabowo-Gibran. Kwestia związana z poparciem prezydenta Indonezji była tym bardziej interesująca, że Joko Widodo wywodzi się z Demokratycznej Partii Indonezji – Walka (PDI-P), która wystawiła w wyborach prezydenckich własnego kandydata – Ganjara Pranowo. Nieoficjalne, aczkolwiek faktyczne, poparcie dla Subianto stanowiło odwrócenie się prezydenta Widodo od własnego zaplecza politycznego.

Podczas kampanii wyborczych w 2014 r. oraz 2019 r. Prabowo Subianto kreował się na skrajnie nacjonalistycznego kandydata, który stanowczo sprzeciwiał się wyzyskowi surowców naturalnych Indonezji przez inne państwa, a także szukał poparcia ze strony muzułmańskich konserwatystów. Tym razem postanowił zmienić narrację i przedstawił się w roli kontynuatora polityki realizowanej przez Joko Widodo. Jego kampania prezydencka w głównym stopniu skupiła się na młodych wyborcach. Nieco ponad połowa z 205 mln obywateli Indonezji uprawnionych do głosowania jest poniżej czterdziestego roku życia, natomiast 54% z tej grupy stanowią przedstawiciele pokoleń Y oraz Z. W związku z tym zdecydowana większość z nich nie pamięta czasów reżimu Suharto, w którym Prabowo Subianto odgrywał ważną aczkolwiek kontrowersyjną rolę, co zdecydowanie ułatwiło zdobycie poparcia akurat tej części społeczeństwa. Co więcej specjalnie dla najmłodszych wyborców wdrożono odpowiednie mechanizmy, jak chociażby tworzenie popularnych memów, przedstawiających 72-letniego Prabowo Subianto jako „przyjaznego dziadka”, a także wykorzystywanie różnych platform mediów społecznościowych.

Bez wątpienia to jednak nieoficjalne poparcie ze strony Joko Widodo przyczyniło się do tego, że - wbrew wstępnym prognozom - Prabowo Subianto wygrał już w pierwszej turze wyborów z wynikiem bliskim 60% poparcia. Jego przeciwnicy Anies Baswedan oraz Ganjar Pranowo zdobyli odpowiednio ponad 25% oraz 16% głosów. Trzeci start w wyborach prezydenckich zakończył się dla Prabowo długo wyczekiwany sukcesem, który zostanie przypieczętowany ogłoszeniem oficjalnych wyników wyborów, do którego dojdzie najprawdopodobniej 20 marca. Z kolei zwieńczeniem kampanii wyborczej będzie zaprzysiężenie nowego prezydenta w październiku bieżącego roku. Tuż po spłynięciu pierwszych wstępnych wyników sztaby wyborcze dwóch pozostałych kandydatów sygnalizowały podejrzenie nieprawidłowości oraz oszustw wyborczych, ale nie przedstawiły żadnych dowodów. Tymczasem Anies Beswedan zapowiedział, że uszanuje oficjalny wynik wyborczy. Nawet jeżeli dowody na jakiegokolwiek nieprawidłowości zostaną zgromadzone i zostanie złożona skarga, wtedy decyzja o wykluczenia określonych kandydatów będzie należała do Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli trybunał nie przychylił się do wniosków bardzo mało prawdopodobnym jest, aby którykolwiek z oponentów Prabowo próbował zmobilizować społeczeństwo do ogólnokrajowych protestów.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 lutego: Chiny i Singapur zacieśniają współpracę biznesową. W Singapurze odbyło się drugie spotkanie Rady Biznesu Singapur-Chiny oraz konferencja Partnerstwa Gospodarczego Singapur-Chiny z udziałem około 200 przedstawicieli biznesu z obu państw. W ramach obu wydarzeń doszło do podpisania trzech protokołów ustaleń zakładających zacieśnienie współpracy biznesowej, poprawę regulacji związanych z ochroną własności intelektualnej, a także wsparcie mediacji oraz arbitrażu biznesowego.

5 lutego: hakerzy działający w Chinach przeprowadzili atak cybernetyczny na rządowe instytucje na Filipinach. Ministerstwo informacji i komunikacji Filipin poinformowało o próbie włamania się na skrzynki poczty elektronicznej Departamentu Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (Department of Information and Communications Technology, DICT) oraz strony internetowej prezydenta Filipin, a także krajowego systemu monitorowania wybrzeża (National Coast Watch). Winą za atak cybernetyczny nie zostało obarczone żadne państwo, ale na podstawie adresów IP stwierdzono, że działania hakerskie były prowadzone z terytorium ChRL. Wystosowano jedynie apel do chińskiego rządu o wsparcie w zapobieganiu dalszym atakom.

5 lutego: chińska straż przybrzeżna uniemożliwiła filipińskiej straży przybrzeżnej realizację patrolu w pobliżu spornego obszaru Morza Południowochińskiego. Chińska straż przybrzeżna poinformowała o zablokowaniu dostępu filipińskiej jednostce do wód wokół płycizny Scarborough.

7 lutego: Filipiny zamierzają zwiększyć swoją obecność wojskową na północy kraju, czyli w regionie znajdującym się najbliżej Tajwanu. Podczas swojej wizyty w obiektach marynarki wojennej znajdujących się na wyspach Batanes (oddalonych o niecałe 200 km od Tajwanu), minister obrony Gilberto Teodoro zapowiedział zwiększenie liczby stacjonujących w tym regionie filipińskich żołnierzy. Oprócz tego minister wezwał do rozbudowy strategicznej infrastruktury na wyspach Batanes, oddzielonych od Tajwanu kanałem Bashi, przez który przepływają statki między zachodnim Pacyfikiem a Morzem Południowochińskim.

11 lutego: Chiny skrytykowały filipińskie plany wzmocnienia wojskowej obecności na północy kraju, w pobliżu Tajwanu. Rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Wang Wenbin stwierdził, iż rząd w Manili powinien „unikać igrania z ogniem” poprzez wzmocnienie militarnej obecności w regionie kraju znajdującym się blisko Tajwanu. Na uwagi strony chińskiej odpowiedział rzecznik ministerstwa obrony Filipin, który podkreślił, że Pekin nie ma prawa przestrzegać filipińskiego rządu przed działaniami realizowanymi na terytorium kraju. Zwrócił również uwagę, iż prowokacyjne działania Chin w regionie doprowadziły do spadku zaufania rządu w Manili wobec ChRL. Wszystko wskazuje na to, że napięcia między państwami będą utrzymywać się na wysokim poziomie, ponieważ pojawiły się doniesienia, zgodnie z którymi w filipińskiej prowincji Batanes (położonej blisko Tajwanu) odbędą się tegoroczne manewry Balikatan ze Stanami Zjednoczonymi. Według wcześniejszych zapowiedzi ćwiczenia, które mają się odbyć w kwietniu będą największe w historii tej inicjatywy.

11 lutego: filipińska straż przybrzeżna oskarżyła chińską straż przybrzeżną o wykonywanie niebezpiecznych manewrów na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Załoga jednostki BRP Teresa Magbanua, która realizowała patrol w pobliżu płycizny Scarborough poinformowała, że chińskie statki czterokrotnie wykonały niebezpieczne manewry, które miały uniemożliwić zbliżenie się statku filipińskiej straży przybrzeżnej do spornego obszaru. Warto zaznaczyć, że w rejonie płycizny oprócz chińskiej straży przybrzeżnej wykryto aktywność chińskiej milicji morskiej.

17 lutego: Filipiny oskarżyły Chiny o stosowanie cyjanku na łowiskach znajdujących się w pobliżu płycizny Scarborough. Biuro do spraw rybołówstwa i zasobów wodnych poinformowało o wykorzystywaniu przez

chińskich rybaków cyjanku w okolicach płycizny Scarborough. Według strony filipińskiej stosowanie trucizny ma na celu zniszczenie łowisk, aby prowadzenia połowów w tym spornym regionie było niemożliwe. Zniszczenia dla środowiska naturalnego mogą osiągnąć wartość około 17,8 mln USD, ale nie przeprowadzono jeszcze oficjalnych badań w tej sprawie. Warto zaznaczyć, że ponad 385 tys. Filipińczyków utrzymuje się z rybołówstwa na Morzu Południowochińskim.

17 lutego: chińska straż przybrzeżna wykonywała prowokacyjne działania w pobliżu filipińskich statków na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej Jay Tarriela poinformował o niebezpiecznych manewrach statków chińskiej straży przybrzeżnej o numerach 3302 oraz 3105 w pobliżu statków biura rybołówstwa i zasobów wodnych oraz filipińskiej straży przybrzeżnej, uniemożliwiając tym samym zbliżenie się tych jednostek do płycizny Scarborough. W pobliżu znajdowały się również dwie inne chińskie jednostki o numerach 3063 i 3064. Ruch filipińskich statków był ściśle monitorowany nie tylko przez chińską straż przybrzeżną ale również marynarkę wojenną oraz milicję morską.

19 lutego: Kambodża rozpoczęła budowę mostu w stolicy kraju dzięki wsparciu finansowemu ze strony Chin. W południowej części Phnom Penh rozpoczęła się budowa mostu na rzece Bassac o długości 845,7 m. Projekt jest realizowany przez chińskie przedsiębiorstwo Shanghai Construction Group dzięki funduszom pozyskanym w ramach pożyczki udzielonej przez Chiny. Budowa mostu ma potrwać 42 miesiące.

20 lutego: chińskie samoloty zadebiutowały na targach lotniczych Singapore Airshow. Dwa samoloty pasażerskie C919 oraz trzy odrzutowce ARJ21 zbudowane przez przedsiębiorstwo Commercial Aircraft Corporation of China, Ltd (COMAC) zostały zaprezentowane podczas targów lotniczych w Singapurze. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele 40 chińskich firm z sektora lotniczego.

26 lutego: Filipiny oskarżyły Chiny o zakłócanie systemu automatycznej identyfikacji. Filipińska straż przybrzeżna zarzuciła chińskiej straży przybrzeżnej zakłócanie sygnału systemu automatycznej identyfikacji (automatic identification signals, AIS) statków filipińskiej straży przybrzeżnej oraz biura rybołówstwa i zasobów wodnych przebywających w pobliżu płycizny Scarborough. Według strony filipińskiej, chińska straż przybrzeżna zakłóca sygnał AIS, aby uargumentować swoje komunikaty o skutecznym odstraszeniu filipińskich statków ze spornego obszaru Morza Południowochińskiego. Jeżeli oskarżenia się potwierdzą będzie to kolejny przykład na poważne naruszenie przez Chiny prawa międzynarodowego, albowiem sygnał AIS pozwala na zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu morskim.

26 lutego: filipińska straż przybrzeżna odnotowała trzeci atak cybernetyczny w ciągu miesiąca. Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej poinformował o utracie dostępu do strony internetowej straży przybrzeżnej na portalu społecznościowym Facebook. Do podobnego ataku doszło 15 lutego, wtedy personel straży przybrzeżnej utracił dostęp do konta na innej platformie społecznościowej – X (dawniej Twitter). Wszystko wskazuje na to, że ataki mają przeciwdziałać strategii Filipin polegającej na kolportowaniu informacji dotyczących incydentów na spornych obszarach na Morzu Południowochińskim. Działania są prowadzone w ramach tzw. inicjatywy przejrzystości (transparency initiative) określanej również asertywną (assertive transparency initiative) bądź wyważoną (measured transparency initiative). Najprawdopodobniej za atakami stoją hakerzy z Chin, ale żadne dowody potwierdzające te przypuszczenia nie zostały zdobyte. Co więcej chińska ambasada na Filipinach w oficjalnym oświadczeniu potępia wszelkie ataki cybernetyczne wymierzone w Filipiny.

26 lutego: zdjęcia satelitarne ujawniły pływającą barierę w pobliżu spornego obszaru na Morzu Południowochińskim. Zdjęcia satelitarne wykonane przez Maxar Technologies w dniu 22 lutego pokazały barierę wodną w ujściu płycizny Scarborough. Zdjęcia potwierdziły tym samym nagrania wykonane przez filipińską straż przybrzeżną przedstawiające członków chińskiej straży przybrzeżnej na pokładzie łodzi pontonowych, którzy rozmieszczają barierę, która ma uniemożliwić dostęp do spornego obszaru. Zdaniem chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych płycizna Scarborough stanowi terytorium ChRL, dlatego rząd w Pekinie podejmuje niezbędne środki zmierzające do ochrony suwerenności terytorialnej państwa.

27 lutego: chiny wysłały helikopter marynarki wojennej na sporny obszar Morza Południowochińskiego. Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej Jay Tarriela poinformował, że pierwszy raz w okolicach płycizny Scarborough wykryto obecność helikoptera chińskiej marynarki wojennej Harbin Z-9. Choć chińska straż przybrzeżna również posiada tego rodzaju sprzęt to jednak malowanie helikoptera wskazuje na zaangażowanie marynarki wojennej w spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Wszystko wskazuje na to, że ChRL dąży do konsolidacji swojej kontroli na płycizną oraz otaczającymi ją wodami poprzez zwiększenie zaangażowania marynarki wojennej.

28 lutego: podejrzani o przestępstwa telekomunikacyjne z Laosu zostali przetransportowani do chińskich aresztów policyjnych. Ponad 268 osób podejrzanych o udział w 1570 transgranicznych przestępstwach telekomunikacyjnych, których ofiarami byli obywatele Chin zostali deportowani do chińskich aresztów. Wśród zatrzymanych znalazło się 54 szefów siatek przestępczych. Chińskie ministerstwo bezpieczeństwa publicznego podkreśliło,

że przekazanie zatrzymanych stanowi znakomity przykład na rozwój dwustronnej współpracy pomiędzy organami ścigania z obu państw.

29 lutego: Wietnam sprzeciwił się obecności chińskiej straży przybrzeżnej na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Rzeczniczka wietnamskiego ministerstwa spraw zagranicznych Pham Thu Hang stanowczo sprzeciwiła się obecności statku chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 5901 w pobliżu łachy Vanguard (Vanguard Bank), w okolicach której znajdują się trzy wietnamskie posterunki. Zdaniem rzeczniczki chińska aktywność w tym obszarze stanowi naruszenie suwerenności Wietnamu oraz pogwałcenie prawa międzynarodowego (UNCLOS).

KOMENTARZ

Na początku lutego minister obrony Filipin Gilberto C. Teodoro Jr. odwiedził oddział marynarki wojennej stacjonujący na wyspie Mavulis, znajdującej się zaledwie 88 mil od południowych wybrzeży Tajwanu. Wszystko wskazuje na to, że oprócz sporu na Morzu Południowochińskim coraz większa uwaga rządu w Manili skupia się na sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej.

Podczas swojej wizyty w obiektach marynarki wojennej znajdujących się w najdalej wysuniętej na północ Filipin prowincji Batanes (oddalonej o niecałe 200 km od Tajwanu), minister obrony zapowiedział zwiększenie liczby stacjonujących w tym regionie filipińskich żołnierzy. Oprócz tego Gilberto Teodoro zwrócił uwagę na konieczność rozbudowy infrastruktury wojskowej w tym regionie. Wszystko wskazuje na to, że rozwój infrastrukturalny w Batanes będzie częścią koncepcji kompleksowej obrony archipelagowej, która została zapowiedziana w styczniu bieżącego roku i przewiduje rozbudowę infrastruktury na spornych obszarach Morza Południowochińskiego, znajdujących się pod kontrolą Filipin. Zapowiedź strony filipińskiej spotkała się z natychmiastową odpowiedzią chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych. Rzecznik Wang Wenbin stwierdził, iż rząd w Manili powinien „unikać igrania z ogniem” poprzez wzmocnienie militarnej obecności w regionie kraju znajdującym się blisko Tajwanu.

Napięcia na linii Filipiny-Chiny wokół Tajwanu są coraz większe i są następstwem rozwoju oraz modernizacji sojuszu pomiędzy Filipinami i Stanami Zjednoczonymi. W ramach rozszerzenia umowy o wzmocnionej współpracy

obronnej (EDCA), do którego doszło w kwietniu 2023 r., trzy z czterech nowych obiektów wojskowych znajduje się w prowincjach Cagayan oraz Isabela na północy Filipin, czyli w regionie położonym niedaleko Tajwanu. Funkcjonowanie baz wojskowych w ramach EDCA ma służyć głównie do realizacji operacji humanitarnych oraz stanowić zaplecze dla działań na wypadek katastrof naturalnych, ale rosnące zaangażowanie Stanów Zjednoczonych na Filipinach jest traktowane przez chiński rząd jako zagrożenie dla interesów ChRL w regionie. Co więcej, według doniesień medialnych w ubiegłym roku przedstawiciele Pentagonu mieli również rozmawiać z gubernatorem Marilou Cayco w sprawie rozwoju infrastruktury portowej w Batanes. Docelowo nowe porty mają mieć wyłącznie zastosowanie cywilne o charakterze logistycznym i ekonomicznym. Nie zmienia to jednak faktu, że podobnie jak w przypadku EDCA, zwiększenie tego rodzaju możliwości Filipin w regionie znajdującym się najbliżej Tajwanu zawsze będzie wzbudzać niepokój Pekinu. Chiński rząd obawia się, że poprzez współpracę z Filipinami, Stany Zjednoczone budują „łańcuch wysp” z infrastrukturą o podwójnym zastosowaniu, która zwiększy możliwości skuteczniejszej reakcji USA na wypadek wrogich działań ChRL wobec Tajwanu.

Stanowisko administracji Ferdinanda Marcosa Jr. wobec kwestii Tajwanu nie jest jednoznaczne. Podczas ubiegłorocznej wizyty w Stanach Zjednoczonych prezydent Filipin wypowiadał się dwuznacznie w sprawie zaangażowania w strategię tzw. „zintegrowanego odstraszenia” w przypadku kryzysu w Cieśninie Tajwańskiej. Choć przedstawiciele filipińskiego establishmentu wojskowego nie wykluczają możliwości wspólnych operacji z amerykańskim sojusznikiem na wypadek kryzysu, to jednak prezydent Marcos Jr. stanowczo podkreśla, że wzmacnianie możliwości obronnych kraju ma charakter *stricte* defensywny i nie jest wymierzone przeciwko żadnemu innemu państwu.

Kolejne działania Chin pokazują jednak, że kanał Bashi oddzielający Filipiny od Tajwanu, Morze Południowochińskie oraz Cieśnina Tajwańska stanowią zintegrowany obszar, nad którym rząd ChRL chce sprawować kontrolę, aby uniemożliwić interwencję ze strony zewnętrznych aktorów, przede wszystkim Stanom Zjednoczonym. Dlatego Waszyngton wspólnie ze swoimi regionalnymi sojusznikami musi wdrażać odpowiednie środki zaradcze. Przedsięwzięcie konkretnych działań leży również w interesie Filipin z uwagi na roszczenia na Morzu Południowochińskim oraz fakt, że około 200 tys. obywateli Filipin mieszka i pracuje na Tajwanie. Nic więc dziwnego, że prowincja Batanes jest najczęściej wymieniana jako obszar realizacji tegorocznych manewrów Balikatan, które mają być największe w historii tej inicjatywy realizowanej wspólnie przez filipińskie i amerykańskie siły zbrojne.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

1 lutego: Stany Zjednoczone nałożyły kolejne sankcje na Birmę w związku z trzecią rocznicą wojskowego zamachu stanu. Departament Skarbu USA poinformował o nałożeniu sankcji na przedsiębiorstwo Shwe Byain Phyu Group of Companies, a także jego właściciela Thein Win oraz członków jego rodziny. Sankcjami objęto również firmę spedycyjną Myanma Five Star Line. Według informacji, którymi dysponuje amerykański rząd obie firmy współpracują z kontrolowaną przez juntę Myanma Economic Holdings Public Co. Ltd. (MEHL), dzięki czemu wojskowy rząd nabywa zagraniczną walutę oraz importuje ropę naftową.

9 lutego: Filipiny przeprowadziły ze Stanami Zjednoczonymi trzeci wspólny patrol morski i powietrzny na Morzu Południowochińskim. Siły zbrojne obu państw zrealizowały po raz trzeci wspólny patrol w ramach morskich działań kooperatywnych (maritime cooperative activity, MCA), mający na celu wzmocnienie zdolności w obszarze interoperacyjności, manewrów morskich oraz komunikacji. Po stronie Filipin w inicjatywie wziął udział statek marynarki wojennej BRP Gregorio Del Pilar (PS 15) z helikopterem AW109 na pokładzie. Natomiast po stronie amerykańskiej zaangażowano jednostkę marynarki wojennej USS Gabrielle Giffords (LCS 10) z helikopterem MH-60S Seahawk.

10 lutego: Francja może dołączyć do manewrów Balikatan organizowanych przez Filipiny i Stany Zjednoczone. Według wstępnych doniesień tegoroczna odsłona ćwiczeń wojskowych Balikatan, która ma być największa w historii, będzie się odbywać w prowincji Batanes, znajdującej się najbliżej Tajwanu. Oprócz tego po raz pierwszy w historii w inicjatywie mogą wziąć udział przedstawiciele francuskich sił zbrojnych. W grudniu ubiegłego roku ministrowie obrony Francji i Filipin omówili kwestię możliwości zawarcia umowy regulującej warunki przebywania żołnierzy (visiting forces agreement, VFA).

19 lutego: Stany Zjednoczone przeprowadziły z Filipinami patrol powietrzny nad obszarem wyłącznej strefy ekonomicznej. Trzy filipińskie lekkie myśliwce FA-50PH razem z amerykańskim bombowcem B-52H przeprowadziły patrol nad obszarem znajdującym się 90 mil morskich na zachód od Candon i 50 mil morskich na północny-zachód od Lubang. Działania zostały zrealizowane w ramach morskich działań kooperatywnych (maritime cooperative activity, MCA).

25 lutego: premier Malezji skrytykował narastającą falę „chinofobii” na Zachodzie w dobie intensyfikacji chińsko-amerykańskiej rywalizacji. Anwar Ibrahim podkreślił w wywiadzie dla *Financial Times*, że napięcia pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi zwiększyły liczbę wzywań dla państw regionu Indo-Pacyfiku, ale jednocześnie stworzyły wiele nowych możliwości dla Malezji, Indonezji, Filipin oraz Wietnamu. Premier podkreślił, iż Malezja prowadzi neutralną politykę, która ma zagwarantować dobre i stabilne relacje z USA oraz ChRL. Szef malezyjskiego rządu nie zgodził się jednocześnie z opinią wiceprezydent Kamali Harris, która podczas szczytu ASEAN z września ubiegłego roku zasugerowała, że składnia się w stronę wzmocnienia relacji z Pekinem.

26 lutego: zastępca sekretarza stanu USA ds. Azji Wschodniej i Pacyfiku złożył wizytę w Kambodży. Daniel J. Kritenbrink spotkał się w Phnom Penh z premierem Hun Manetem, z którym omówił kwestie związane ze wzmocnieniem stosunków bilateralnych. Przedstawiciele obu stron omówili zagadnienia związane z egzekwowaniem sankcji ONZ na Koreę Północną, potępieniem rosyjskiej agresji na Ukrainę oraz zagranicznymi programami wsparcia finansowego. Stany Zjednoczone wyraziły zainteresowanie zacieśnieniem współpracy z zakresu handlu, inwestycji, relacji międzyludzkich, a także bezpieczeństwa i obrony.

KOMENTARZ

Amerykańska firma technologiczna SpaceX prowadziła rozmowy z Wietnamem w sprawie współpracy polegającej na modernizacji infrastruktury internetowej oraz udostępnienia telekomunikacyjnego systemu satelitarnego Starlink. Brak zmian w ustawie dotyczącej wietnamskiego prawa telekomunikacyjnego doprowadził do zawieszenia rozmów w tej sprawie oraz do przerwania pilotażowego programu, który zwiększał świadomość straży przybrzeżnej w domenie morskiej na spornym obszarze Morza Południowochińskiego.

Od marca ubiegłego roku, kiedy przedstawiciele firmy SpaceX wzięli udział w największej w historii amerykańskiej misji biznesowej w Wietnamie, były prowadzone rozmowy na temat współpracy polegającej na świadczeniu usług telekomunikacyjnych za pośrednictwem satelitów należących do przedsiębiorstwa. Był to element planów Wietnamu, dotyczących modernizacji infrastruktury internetowej po serii awarii podwodnych przewodów światłowodowych. W ciągu kilku miesięcy od marca do listopada 2023 r.

przeprowadzono kilka rozmów w tej sprawie, ale według ostatnich doniesień negocjacje zostały wstrzymane w ostatnim kwartale ubiegłego roku. Główną przyczyną zawieszenia rozmów był brak zgody wietnamskiego rządu na złagodzenie ograniczeń dotyczących udziałów zagranicznych firm w infrastrukturze telekomunikacyjnej. Amerykańska firma domagała się, aby w drodze wyjątku rząd w Hanoi nie stosował przepisów, na mocy których zagraniczne firmy telekomunikacyjne mogą posiadać jedynie niekontrolny pakiet akcji wynoszący 50% w firmie zapewniającej infrastrukturę pod budowę sieci. Brak porozumienia w tej sprawie doprowadził do zawieszenia pilotażowego programu dla wietnamskiej straży przybrzeżnej, która wykorzystywała satelity SpaceX w ramach systemu Starlink do naprowadzania dronów obserwacyjnych na obszarze Morza Południowochińskiego oraz w Zatoce Tajlandzkiej. Dostęp do tego rodzaju technologii wyraźnie podnosił możliwości Wietnamie z zakresu świadomości w domenie morskiej, ponieważ chińskie statki wpływają na sporne obszary morskie z wyłączonymi nadajnikami AIS, co utrudnia ich lokalizację. Zarówno firma SpaceX jak i przedstawiciele wietnamskiego rządu nie zajęli w tej sprawie oficjalnego stanowiska, dlatego nie można jednoznacznie stwierdzić, czy rozmowy zostały tymczasowo zawieszane, czy całkowicie zerwane.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

